

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

VII. De Juramenti Interpretatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

Eodem sensu *c. Quamvis cit.* observandum dicitur pactum; quia observandum præcisè est, quatenus substat juramento, ut colligitur ex ratione; quòd ejus impletio non vergat in dispendium salutis, neque in tertii præjudicium redundet: quæ est ratio obligationis Religionis, ortæ ex juramento, *cit.* Pontius *n. 53.* Confirmatur hæc responsio; quia Papa non potuit extra territorium suum temporale juramento dare vim firmandi ipsum contractum, Jure Civili irritatum; id enim commune bonum Ecclesiæ & spirituale regimen animarum non exigebat; cum ex eo præcisè; quòd Religionis obligatio juramento inducatur, peccatis ac periuriis via satis præcludatur, Pontius *ibid. n. 48.*

§1. Non magis quàm textus urget ratio; quia id, quod contrahens juratus promissit, hæredes implere tenentur ex obligatione Justitiæ, orta ex aditione hæreditatis; cum enim istam adire hæres Jure non permittatur, nisi cum obligatione exequendi vota & juramenta realia defuncti, *arg. c. Si hæredes 6. de Testam. c. Ex parte 18. de Consibus 61. Si quis rem 2. §. 2. ff. de Pollicitat.* ex utriusque Juris dispositione hæreditatem adeundò præsumitur promittere præstationem eorum, quæ de bonis debebat defunctus; ac proinde ex Justitia & quasi contractu cum defuncto implere debet, quæ defunctus sponte & juratus promissit; hæres enim, sicut in jura & commoda, sic etiam in debita & obligationes, defuncti bonis annexas, succedit, *l. Hæreditas 62. ff. de R. J. cit. Palao p. 11. n. 2. & Tract. 15. disp. 7. p. 16. n. 2.*

Neque obstat Tribunalium Praxis & longa Consuetudo; quia, quidquid sit, an ista stet pro Panormitani sententia, hanc Juris textus & ratio non perluadent. Unde meritò respicimus præsumptionem,

quæ stat pro libertate hominis, cui novam obligationem à Jure impostam negamus, donec isto videamus expressam, *arg. l. Arrianus cit.*

ARTICULUS VII.

De Juramenti Interpretatione.

SUMMARIUM.

82. *Cum jurantia mens clara, opus non est interpretatione.*
83. *Cum ea dubia est, juramentum accipi strictè, postea ratio.*
84. *Et Juris textus permittunt.*
85. *Juramentum, præstitum in materia Juris, à Jure recipit interpretationem.*
86. *Sequitur naturam & conditiones Actus.*
87. *Cujus obligationem solum interpretatur auget.*
88. *Et sæpe obligat, cum actus est nullus.*
89. *Juramento Promissorio insunt conditiones 1. Si potero.*
90. *II. Salvo jure & autoritate Superioris.*
91. *III. Nisi obligationem promissarius remittat.*
92. *IV. Si iste fidem servet.*
93. *V. Si res in eodem statu permaneat.*
94. *Quæ conditiones actum non reddunt conditionatum.*
95. *Discrimen inter conditionem tacitam & expressam.*

Non rarò accidit, ut de juramento quidem, Deo vel homini facto constet, dubium tamen & inter partes controversia ali- quando

quando sit de obligatione, quam parit: de istius extensione, extinctione, aut modo, quò est adimplenda. Pro cuiusmodi dubiorum resolutione usus in Praxi erunt Regulae sequentes.

82. Prima, Juramentum, cum de jurantis intentione constat, nullà indiget interpretatione; cum enim ejus obligatio tota oriatur ex jurantis voluntate, juramentum huic & ipsius intentioni commensuratur. Cum verò ista dubia est,

83. strictam ejus interpretationem faciendam; ac proinde ex eo ortam obligationem restringendam potius, quam extendendam, communis est DD. sensus: quem tamen dubium reddere & ejus obligationem ad omnia, quæ verba, in amplo sensu accepta, comprehendunt, extendendam, suadere videtur decisio *c. Veritatis 8.* ex cuius dispositione juramentum Fidelitatis Prælato præstitum extenditur ad istius successores: quæ lata interpretatio est, & in juramento locum habet hòc ipsò; quòd pertineat ad favorem Religionis: pro qua, sicut faciens, ratio summa est, *l. Sumi persone 41. ff. de Relig. & sumpt. fun.* sic cæteris præferenda est interpretatio ampla; ut jurans à periurii periculo magis removeatur, ut nonnulli exigunt apud Suarez *Lib. 2. de Juram. cap. 32. n. 8.*

Sed, à communi sensu non recedendum, & strictam benignamque interpretationem latæ præferendam, cum Panormit. in *c. Clericus 35. n. 2.* & Sylvestro *V. Juramentum 3. q. 3.* meritò defendunt *cit.* Suarez *n. 7.* & Sanchez *Lib. 3. Moral. cap. 17. n. 20.* & persuadere ratio; quòd, cum homo à natura præditus sit libertate, eum ad aliquid determinatè faciendum vel omittendum adstringi, odiosum sit & grave; & propterea, ubi de obligatione agitur, stricta interpretatio sit facienda, ut constat de obligatione promissionis & stipulationis, ex *l. Quid-*

quid 99. pr. ff. de V. O. & generali Regula c. Odis 15. de R. J. in 6. de juramento autem ex *c. Ad nostram 21. ibi, Nos juramentum tuum benignè interpretari volentes, c. Clericus cit.* ubi Gregorius IX. clericum vi juramenti, de servandis Ecclesiæ suæ statutis præstiti, ad observanda, quæ postea primùm edita sunt, obligatum & istorum transgressione iuramenti violati reum, negat.

Neque aliud postulat favor Religionis, considerandus in iuramento; quia solummodo exigit; ut factum confirmetur dictò, quòd iuramentò est confirmatum: non etiam; ut istius verba accipiantur latè, eoque inducta obligatio ad plura &, quam potest, multa extendatur; cum iuramenti, quò interpretatio benignior est, eò facilior & expeditior sit observantia, & remotius periculum periurii: quòd solum Religio, & in testimonium invocati Numinis reverentia, exposcit, ut cum *cit.* Suarez *n. 9.* advertit Pirrhing *hic n. 102.*

84. Neque obstat textus *c. Veritatis cit.* quia istò non fit extensio ultra proprium verborum sensum; cum enim ex una, iuramentum Fidelitatis præstitum Prælato non fit sub nomine Proprio, & quatenus est determinata hæc persona, sed sub nomine Appellativo, & quatenus obtinet talem dignitatem: ex altera verò parte, cum personâ dignitas non extinguitur, sed eà extinctâ permaneat, & transeat ad successores, *c. Quoniam 14. de Offic. deleg. & c. Si gratiosè 5. de Rescript. in 6.* mirum non est, quòd vi juramenti fidelitas debeat etiam successorì, quamvis istius expressa mentio in illius formula facta non sit, Covarruvias in *c. Quamvis de Palsis in 6. p. 1. §. 5. n. 5.* & aliis DD. relatis in *c. Veritatis cit.* Barbosa *n. 5.* & Gonzalez *n. 4.*

Secunda est, Juramentum præstitum in

tum in materia Juris, sive de re Jure præcepta vel prohibita, ad illius terminos restringendum, hoc est, ultra Juris præceptum vel prohibitionem non est extendendum, Panorm. in c. fin. de Eccles. adif. n. 4. cit. Sylvester q. 3. & Suarez cap. 33. n. 12. juxta c. Ad nostram cit. Ratio est; quod iurans, si aliud non expressit, Juris dispositioni se conformasse præsumatur, Alciatus de Presumpt. Reg. 4. præf. 32. Quare juramentum Prælati de Ecclesiæ suæ rebus non alienandis, simpliciter prælitum, de immobilium & pretiosorum, atque istorum sine iusta causa debitâ; solennitate facta alienatione est intelligendum, juxta c. fin. cit. Sic etiam clericus, ad residentiam in Ecclesia iuramentò adstrictus, ex causa Jure approbata, ad tempus abesse potest, c. Ex parte 13. de Cleric. non resid. Sic, qui Arbitri iudiciò se staturû sub certâ pœnâ promisit indeterminate, vel arbitriò stare, vel, si hoc nolit, pœnam solvere tenetur, Glossa & Innocentius in c. Per tuos 9. V. Ratum haberi, de Arbitr. & qui iudicis sententiæ se parituro juravit, si eâ, ut lata est, se gravatum sentiat, appellare non prohibetur, c. Adhuc, 20. junctâ Glossâ V. Eodem, de Appellat. Sic iuramentum de servando Secreto seu non revelandis, quæ in Capitulo, Senatu, Curia aguntur, de negotiis & causis, quæ in iis pertractantur & secretum exigunt, est intelligendum, Laiman. Lib. 4. tract. 3. cap. 9. num. 2. & Palao Tract. 14. disp. 2. p. 14. num. 5.

86.

hanc rem pluribus exemplis declarantes. Tertia, Juramentum sequitur naturam & condiciones actûs, cui est adiectum: quæ Regula, sicut ex c. Quemadmodum 20. pr. & l. fin. C. de Non numerat. pec. non obscurâ deductione desumitur, ita anceps redditur claris textibus c. Debitores 6. c. Cum contingat 28. c. Licet in 6. c. Quamvis cit. Auth. Sacramenta C.

Si advers. vendit. Et. ex quibus iuramentum, infirmis rescissionique obnoxio, & aliquando omnino invalidis actibus adiectum, subsistere & obligationem inviolabiliter custodiendam inducere, est indubitatum.

Sed Regulam illam omnino retinendam, & juramentum actûs, hoc est, promissionis, pacti, contractûs, cui adiectum, naturam & condiciones sortiri, cum Interpp. in pr. & l. cit. tradunt Covarruvias in c. Quamvis cit. p. 1. §. 4. num. 1. Gutierrez de Jurament. p. 1. cap. 37. n. 2. & 3. cit. Suarez cap. 23. n. 2. & Sanchez cap. 17. n. 13. Ratio est; quia juramentum ad id solum obligat, ad quod jurans se intendit obligare: jurans autem ad id tantum & sub iisdem conditionibus ac limitationibus se obligare intendit, quod actu promisit: & sub iisdem conditionibus & limitationibus, quibus id actu illò promisit. Unde passim & rectè dici solet, Juramentò promissioni, pacti, contractûs adiecto, ex istius actibus ortam obligationem non augeri extensivè; ut vi juramenti ad plus, quam vi promissionis & c. præstandum tenetur: sed solummodo intensivè, sive; ut Fidei litatis & Justitiæ obligationi, si quæ ex eis orta est, novam, hoc est, Religionis obligationem superaddat. Declaratur exemplis; sic enim perinde, ut à simpliciter initis, etiam à juratis sponalibus relire quis potest propter supervenientem fornicationem, lepram & c. sponal. Quam admodum cit. pr. Sic venditor emptori, equum se traditurum jurans, istò fidei datum non servante & pretium numerare recusante, illum tradere non tenetur perinde, ut qui id simpliciter promisit, c. Sicut 29. §. Juramentum. Sic jurans, se alicui non adverlaturum, Ecclesiæ suæ jura contra ipsum tueri, & super his ipsum convenire, sicut simpliciter promissionem,

missione, sic simplici etiam juramento non obstante potest, *c. Peritio 31*. Sic pecuniæ sibi mutuatæ solutionem cum juramento promittens, eam exigenti non numeratæ pecuniæ exceptionem intra biennium opponere, *l. fin. cit.* vel ob justam causam compensatione cum alio simili & liquido debito uti potest, ut cum Sylvestro *V. Juramentum 3. q. 6.* & Covarruvia *cit. §. 4. n. 17.* docent *cit.* Sanchez *n. 15.* & Laiman *cit. cap. 9. n. 6.* quod compensatio quædam solutio & æquivalens satisfactio sit; & propterea hoc casu locum habeat, saltem si jurantis intentio non fuit, veram & realem, sed æquivalentem solutionem præstare.

Neque obstat *c. Ad nostram 7.* quia in istius casu debitori, pignoris fructus viâ compensationis in sortem imputare volenti, juramentum ideo obstitit; quod debitum fructuum, ex pignore perceptorum, quantitas expensarum jam superârît; ac proinde his deductis illorû pars aliqua debitori restituenda superfuerit, non satis constaret, ita *cit.* Covarruvias *n. 9.* Accedit; quod *c. cit.* debitor de nullo gravamine & controversia ante pecuniæ sibi creditæ solutionem, sicut super pignore, sic etiam super fructibus movenda jurasse; itaque viâ seu juri compensationis tacite renuntiâsse visus sit, *cit.* Suarez *n. 19.* Laiman *cit. cap. 9. n. 6.* & Barbosa *in c. cit. n. 7.*

88. Ne verò hæc firmatæ Regule *c. Debitores, c. Cum contingat* & alii textus allegati adferantur, laudatus Suarez *cap. 32. n. 5.* in juramento, actui adjecto, duo considerat. Unum est ejus sensus: alterum ex eo orta obligatio. Quorum ille sive obiectum & materia, de qua juramentum præstatur, juxta declaratam Regulam actui, cui adijcitur, commensuratur; ut idem omnino, sub iisdem conditionibus, cum eadem extensione vel restri-

ctione, quibus simplici actu promissu est, etiam juratum intelligatur: non etiam ista sive obligatio; cum *ex cc. & Auth. cit.* omnino indubitatum sit, ex juramento non raro obligationem, eamque firmam nasci: quantumvis ex actu, cui adjectum est, revocabilis, infirma, vel omnino nulla sit orta.

Quarta Regula est, Omni juramento promissorio, quantumvis absolute præstito, tacite inesse intelliguntur aliquæ conditiones: quarum aliqua, si deficiat, juramenti obligatio cessat, Panormit. *in c. Quemadmodum cit. n. 8.* Sylvester *V. Juramentum 3. q. 1. & cit.* Suarez *cap. 34. num. 2.*

Prima est, *Si potuero*: cujus ex *c. Querelam 10.* verbis, *Non necessitate, sed voluntate*, desumpta conditionis ratio est; quod ad impossibile nemo obligetur, *Reg. 185. ff. & Reg. Nemo 6. in 6.* Sive id physicè, sive, quod licitè & sine peccato fieri nequeat, moraliter solum impossibile sit, *c. Quintavalla 23. & c. 1. in 6.* quia, ut hujus *c. & c. Quanto 18.* textus habet, *Juramentum non est vinculum iniquitatis*: & quod licitè & sine peccato fieri non potest, homini impossibile censetur, *can. Faciat, 22. q. 2.* ubi Glossa, *Solum illud, inquit, dicimur posse facere, quod justè facere possumus.*

Secunda, *Salvo jure & auctoritate* 99. *Superioris*, hoc est, nisi cedat in istius præjudicium, vel iste ex rationabili causa juramentum relaxet, Quam conditionem subintelligi, clarè habetur *c. Venientes 19.* ibi, *In quovis juramento intelligi debet jus superioris exceptum*, sicut exceptum intelligitur in voto: *Cujus transgressor non dicitur, qui, quod vovit, auctoritate Sedis Apostolica distulit adimplere*, textus est *c. Non est 5. de Voto*. Ratio est: quia juramentum derogans Juri & auctoritati superioris non solum illicitum, sed

K k k

de re

de re etiam illicita est, *c. Ears 22.* Cum ergo omni juramento tacite insit conditio, *Si licitè potero*, ei etiam inerit conditio, saluum jus & auctoritatem superioris conservans, Panormit. *in c. Venientes cit. num. 2.* & Suarez *cit. cap. 34. n. 3. & 5.*

91. Tertia est, *Nisi obligationem juramenti is, cui hoc praestitum est, remittat*; quia invito nec datur beneficium, neque servitium praestatur, *l. Invito 96. §. l. Invitus 156. ff. de R. J.* Unde ad sponsalium, etiam juramentò firmatorum observantiam non tenetur, cui hæc à sponso vel sponsa sunt remissa: & filia, quæ accepta dote regressui ad bona paterna cum juramento renuntiavit, à patre per ultimam voluntatem relictam hereditatem & legatum capere potest, sine ulla juramenti relaxatione; quia ipsa eius institutione pater remisisse censetur renuntiationem, Felinus *in c. 1. num. 6.* & Suarez *cap. 39. n. 1.*

92. Quarta, *Si is, cui juramentum est praestitum, promissis steterit*: quæ conditio *c. Pervenit 3. hic §. Reg. Frustra 75. in 6.* tradita & à DD. recepta est cum Glossa *in l. Cum proponas 21. V. Uti, Co. de Pactis*, referente tritum illud, *Frangenti fidem, fides frangatur eidem*; sic enim exemptionis, venditionis contractus mercem sive rem venditam tradere venditor non tenetur, si emptor pretium non solvat; & vicissim iste solvere pretium, si ille mercem tradere nolit, *citt. Suarez n. 8. & Laiman. n. 6.*

93. Quinta, *Si res in eodem statu permaneat*, sive notabilis mutatio non interveniat, *c. Veniens 16. c. Brevi 17. ibi, Nisi difficultas existat, propter quam requisitus non possit Ecclesie subvenire, & c. Quemadmodum cit. pr.* Ratio est; quia superveniens mutatio notabilis objectum quodammodo diversum facit; ut jurantis

intentionem ad id se non extendisse presumatur, *citt. Gutierrez cap. 71. n. 6. & Suarez cap. 34. n. 4.* Unde à sponsalibus etiam juratis resilire sponsus potest, si sponsa fornicetur, aut in lepram, mentiam, vel morbum incurabilem incidat, vel notabiliter depauperetur, *pr. cit.* Pari modo, qui cum inimico initam pacem vel alteri factam gratuitam promissionem juramentò firmavit, novâ offensionis causâ ab ipso positâ, vel alterius magna ingratitude superveniente, ex iuramento desinit obligari, *citt. Laiman. n. 5. & Palao p. 14. à n. 18.* Ex postrema hac Regula

Inferri videtur, non dari ullum juramentum promissorium absolutum; cum enim, quod sub conditione praestatur, conditionatum sit, & sub hæctenus declaratis conditionibus tacite subintellectis omnia iuramenta praestentur, omnia erunt conditionata.

Sed hoc cum Glossa *in c. Quemadmodum cit. V. Conditio*, unanimi calculo & meritò negant Interpp. ac DD. pro absoluto habentes omne iuramentum, cui nulla specialis conditio addita est à jurante, sive, quod exprimitur propositione categoricâ sive absolutâ: puta, iuro me venturum, me te ducturum in uxorem, debitum soluturum. Illud verò solum pro conditionato, cui specialis conditio apponitur à iurante, quodque ab isto hypotheticâ, sive conditionali propositione exprimitur: ut, iuro me non venturum, si tempestas erit serena; matrimonium contracturum, si pater consenserit; debitum soluturum, si heres instituat. Inter quæ iuramenta illud notabile discrimen intercedit, quod conditionati obligatio suspendatur usque ad eventum conditionis, à iurante specialiter adiectæ, *Sub conditione 4. instit. de V. O. contra absolutum, tacite subintellectis conditionibus de*

nibus de futuro non obstantibus, si, quæ sunt de præfenti, subsistant, obligationem statim inducat: etiam si hæc, eiusmodi conditione aliqua postea deficiente, celsit. Quod verum est, etiam si conditiones, quæ tacite insunt, exprimantur; quia huiusmodi conditiones, etiam cum exprimuntur, iuramentum absolutum, non conditionatum efficiunt, l. *Hac verba* 3. ff. de Legat. 1. & l. *Conditiones* 99. ff. de Condit. & demonstr. ut in c. *Quemadmodum* cit. pr. cum eadem Glossa in fine, notat Panormit. n. 2. quia, ut Bartol. in l. *Hac verba* cit. ait, Expressio eorum, quæ ex necessitate tacite insunt, nihil operatur, Sanchez cit. cap. 34. n. 12. & Pirrhing hic, n. 119.

ARTICULUS IX.

De Periurii Peccato & Pœnis.

SUMMARIUM.

96. Juramenti frequens est abusus.
 97. Varia acceptio Periurij:
 98. In quo Judicii, Venialem:
 99. Justitiæ defectus mortalem culpam continet:
 100. Nisi materia sit levis.
 101. Hac tamen sæpe à gravi peccato non excusat.
 102. Periurium propriè sumptum semper in gravi:
 103. Secundum multos etiam in levi re est mortale:
 104. Quod verum est de Periurio Aferitorio,
 105. Non etiam de violatione juramenti Promissorii:
 106. Quò Deus, ut testis promissionis presentis,
 107. Non etiam futura præstationis, adhibetur

108. Periuriam in utroque Foro puni-
 tur.
 109. Infamiam nunquam ipsò Jure:
 110. Aliquando tamen per sententiam inducit.
 111. In Clericos periuros constituta sunt
 varia pœna,
 112. Judicia arbitriò infligenda.
 113. Pœna laicorum, in judicio Criminali,
 114. Et Civili peierantium.

Iuramentorum, sicut usus creberrimus, sic frequens est abusus, seu usus Periuriorum; cum, invalescente subditorum licentiâ & indulgentiâ Magistratuum, eò ventum sit; ut à multis Divini Numinis testimonium ad cujusque dicti confirmationem, vix ullò veri falsive discrimine ac discretionem, leviter adhiberi: atque insuper habita Religione temerè, & jurari falsum, & juratas privatorum conventiones, pactiõesque publicas violari, videamus, & merito doleamus.

Periurii autem nomen non eandem 97. semper, sed modò patentem latè, modò restrictam habet significationem; primò enim latissimè sumptò ejus nomine venit quodcunque juramentum, non solùm Veritatis, sed Justitiæ quoque, aut Judicii comite destitutum, c. *Tuanas* 11. & c. *Sicut nostra* 27. juxta illud S. Hieronymi, *Sic ista, Veritas, Justitia, aut Judicium, defuerint, nequaquam juramentum erit, sed periurium, in Hieremiæ cap. 4.* Secundò, minùs latè, propriè tamen acceptò eò nomine notatur juramenti promissorii, etiam cum debita reverentia præstiti, temeraria violatio: quam committit, qui post id præstitum, mutata voluntate, non implet id, quod se obligandi & implendi etiam animò, Deòque in testem invocato, promisit, c. *Querelam* 10. & c.

K k k a Breve